

Seprősön ma már nem élnek sem örmények, sem magyarok. A törmelékkel együtt simultak az anyaföldre a megbolygatott emlékek is. Egy hely van még csak, ahol szóra lehet bírni a múltat: a címerpajzsos, közös Czárán-sír a temetőben.

A málnásfürdői kápolnába került harangokon kívül a seprősi kápolna meglévő berendezése, a gyertyatartóktól az oltárképig és padokig - de a legértékesebb darabok kétségkívül a bronzharangok, amelyek a XIX. század közepéről, és a XX. század elejéről származnak. Ma ők képviselik Málhásfürdő régiség-értékeit.

A kis harang oldalán Napba öltözött Szűz Mária áll a kis Jézussal, a szemben lévő oldalon pedig a Korpusz látható. Alul és felül akantusz-leveles, illetve lóbuszvirágos girland fut körül rajta. Felirata: Öntetett seprősi birtokos Czárán János, István és Kristóf testvérek által. Öntött éngem Horner Henrik N. Váradon az 1840 évben.

A nagy harangon ez áll: Patent 82,5 - Hönig F. Arad 1926.

Íme, így kerültek a Czárán-harangok Málhásfürdőre. És ha eddig nem is mondtuk ki hangosan, mindnyájan tudjuk: addig őrizzük, amíg egy katolikus hívő él Málhásfürdőn. Addig biztonságban vannak.

Talán lesz még egy Zsigmond László, aki tovább menekíti őket, ha az úgy van megírva a csillagokban.

Zsigmond Enikő geológus
Csíkszereda, 2003. II. 22.

*****

Hírek, felhívások

Április 2-án Szentendrén a Barcsay műteremház falán (Zenta u. 5.) Mádl Dalma asszony Miakich Gábor polgármesterrel és Farkas Ádámmal - a Magyar Képzőművészeti Egyetem rektorával - együtt avatta fel *Barcsay Jenő* emléktábláját, amely Szabó Ádám szobrász alkotása. A Barcsay jogutódok meghívására az EÖGYKE kis csapatával képviseltette magát a szép ünnepségen, majd a Barcsay kiállító teremben tartott irodalmi, zenés fogadáson.

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület szeretné megjelentetni a **Gudenus János József Örmény eredetű magyar nemesi családok genealógiája** pótkötetét, de a nagy érdeklődésre tekintettel tervezzük a javított, bővített kiadást is. Kérjük az érintett - különösképpen a Pászákász, Petraskó és Rátz családokat - , hogy a hiányzó adatokat küldjék meg a szerkesztőség címére.

Kérjük, mindenki jelezze, ha téves adatot észlelt.

Előkészületeket folytatunk, hogy elkészülhessen az **Örmény eredetű családok genealógiája** című kiadvány, mint az Erdélyi Örmény Múzeum sorozat része. Kérjük tehát a családok jelentkezését, akár Gudenus János József genealógus (1211 Budapest, Kiss János altb. u. 61.), akár a szerkesztőség címén. Kérjük az iratokat (fénymásolatukat), adatokat mellékelni.

Az EÖGYKE megkezdte egy „**Erdélyi magyarörmény szakácskönyv**” előkészítő munkálatait. Kérjük, küldjenek recepteket! A szerkesztőség címére érkező recepteket a tervezett könyv szerkesztői fogják kiválogatni; nyilvánvaló, hogy ugyanazon étel többféle recept szerint is készülhet, ám egyetlen ételről nem szükséges húsz-harminc leírást közölni, néhányat - táj, családi szokás, vagy időrend szerint eltérőt azonban igen. Ezt a válogatást a könyv összeállítói végzik el, akik kérik: a recepteket névvel aláírva küldjék be, hiszen a szakácskönyv hitelességét is az fogja biztosítani, hogy aki receptet ad meg, annak a neve is ott szerepel - a könyvben is.

Kedves Olvasóink!

Kéréssel és felhívással fordulunk Önökhöz! Az EÖGYKE hozzákezdett a **Magyarörmény ki kicsoda** című kiadvány összeállításához, amelyben az örmény gyökerekkel rendelkező híresebb, nevesebb embereket szeretnénk összegyűjteni. Hosszantartó és felelősségteljes munka ez. Kérünk mindenkit, aki tud olyan, említésre valóban méltó emberről, aki örmény gyökerekkel rendelkezik, az adatokat juttassa el a szerkesztőségbe. Kérjük: az adott személy nevét, születése évét és helyét, az örmény vonatkozás jelzését (milyen örmény családok leszármazottja az illető), végzettsége, képesítése, szakmai vagy tudományos fokozatai megjelölését, valamint tevékenysége rövid leírását (negyed- vagy fél oldalon). Indokolt esetben természetesen ez hosszabb is lehet. Kérjük, jelezze az adatok forrását, és a dokumentumok létét: van-e az adott személlyel kapcsolatban valamiféle dokumentum (valamint kép, fénykép, stb.) a birtokában. Kérjük, írja meg címét, elérhetőségét is, hogy az adatokat hitelesíteni, az esetleges dokumentumokat felkeresni (másolatni) tudjuk. Kiket keresünk? Magyarörmény származású, nevezetes személyeket, akik megbecsülést vívtak ki maguknak s akikről illik, vagy illenék tudnunk: a magyarörmény múlt, közelmúlt és jelen tudományos, politikai, közéleti, gazdasági, oktatási, hadi, egyházi, művészeti, irodalmi, kiemelkedő társadalmi tevékenységű alakjait. Kérésünket ismételjük több lapszámon át, hiszen tudjuk, hogy az adatolás nem könnyű munka. A beérkező anyagokat az EÖGYKE által erre a célra kijelölt bizottság fogja kezelni, amely eldönti, hogy végső soron ki az, aki bekerül a Magyarörmény ki kicsoda című kiadványba. Segítségüket előre is köszönjük!

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

Postacím: 1251 Budapest Pf., 70.

E-mail: magyar.ormeny@axelero.hu fax: 201-2401.

A következő klubest

A Fővárosi Örmény Klub május 15-én du. 17 órától tartja rendezvényét a Magyarok Házában, az I. emeleti kerengőben, ahol Szabó László fotóművész, Iraki arcok Iráni városok, örmény emlékek" című fotókiállítására kerül sor irodalmi, zenei műsor keretében. Mindenkit szeretettel várunk.

Szomorújelentések

Surányi Béláné született **Toóth Anna Mária**, az erzsébetvárosi Vikol család sarja (édesanyja Vikol Klementin volt), életének 57. évében megpihent az Úrban. Április 18-án, szűk családi körben temették el a római katolikus egyház szertartása szerint.

93 éves korában csendesen elaludt **dr. Viczián István** hosszú, gazdag élet után, május 3-án helyezték örök nyugalomra a szentmártonkátai temetőben.

A gyászjelentés aláírói: testvére, Viczián Albert, gyermekei, István, Erzsébet és Miklós, unokái, Vera, István, Zsófia, Miklós, Gábor, Gergely, Zsolt, valamint dédunokái, Mátyás, Ágnes és Anna, valamint a kiterjedt rokonság.

Életének 91. évében csendesen elhunyt **dr. Király Endre** - értesít a szomorú hírről két fia, György és Mátyás, unokái, Anikó és Zoltán, két menyee, Margit és Edit, valamint rokonai és barátai. Az elhunytat május 9-én helyezik örök nyugalomra a Rákoskeresztúri Újköztemető

szóróparcellájában, a római katolikus egyház szertartása szerint.

Az elhunytak emlékét közösségünk megőrzi. Nyugodjanak békében!

****

Ávéd Lászlóra emlékezem

Az Erdélyi Örmény Gyökerek - füzetek januári számában olvastam az „Óvóhelyen avatták doktorra” című írást. *Ávéd Lászlóról*, volt osztálytársamról van szó benne. Egy évben születünk és együtt jártunk a kolozsvári piarista főgimnáziumba. Párhuzamos osztályok voltak, én az „A” osztályba, ő a „B” osztályba járt. Szünetekben és iskolán kívül találkoztunk egymással. Neki osztálytársa volt Fugulyán Gergely szemorvos, aki örmény származású volt, továbbá Barna József lelkész, Koncz Miklós orvos, Kovács Lajos közgazdász, Molnár Ferenc jogász, stb. Iskolánkat Báthori István fejedelem alapította és olyan neves tanítványai voltak, mint Pázmány Péter, Mikes Kelemen, Apor Péter, Jósika Miklós, továbbá a románok közül Gheorghe Sincai, Gheorghe Lazar és Petru Maior.

Ebben az iskolában tanult Passuth László író is, aki önéletrajzi írásában így emlékszik, idézem: „Az iskolában a háromszéki székely fiú, a zsidó kárpitós vagy örmény korcsmáros fia mellett éppúgy fellelhető volt az egyetemi tanár fia is. Az osztály első eminense örmény volt.” (Nevet nem említ.)

Egyébként sok örmény származású gyerek tanult az iskolában. Többek között, akiket én is ismertem, *Gabányi János* tanár, *Flórián Tibor* költő, *Murádin László* nyelvész-tanár, *Murádin Jenő* művészettörténész, *Keresztes Zoltán* közgazdász és még sokan mások.

Visszatérve Ávéd Lászlóra el kell mondanom, hogy jó kedélyű, komoly, barátságos fiú volt. Az otthon kapott jó nevelést az iskola egészítette ki. Ez tanított meg minket becsületességre és emberbaráti szeretetre. Az iskola biztos, megalapozott világnézetet adott a növendékeknek, hogy az élettől ne reméljenek és ne várjanak ajándékot, hanem soha nem csökkenő akaraterővel és komoly igyekezettel törekedjenek a szükségesek megszerzésére. Csak az az igazán értékes, amit kitartással és odaadó munkával tud az ember megszerezni.

Ávéd Laci ezért tartotta szem előtt, mint orvos - az emberbaráti szeretetet, amikor így fogalmazott: „A család legfontosabb tagja a beteg, mert minden családtag érte aggódik”.

Ávéd Lacival 1989-ben, az ötvenéves érettségi találkozón jöttem össze, ahová János fiával és Mária leányával érkezett. Elbeszélgettünk, ekkor tudtam meg, hogy Mindszenten körzeti orvos. Később, 1994-ben az ötvenötödik éves találkozónkon láttuk egymást. Sajnos, a hatvanéves találkozóra nem kerülhetett sor, mert nagyon megfogyatkoztunk és a főszervezők elhaltak.

Szeretettel emlékezem vissza Ávéd Lacira, arra a kiváló orvosra, aki sok embertársán segített és gyógyította meg őket. Merem remélni, hogy János fia méltó utódja lesz édesapjának és folytatja a Laci által megalapozott és sikeres gyógyító munkát.

Tóth János

(a szerző Kolozsvárott élő nyugdíjas közgazdász, felesége szamosújvári örménymagyar leány volt)

*****

Utánnnyomás az Arménia 1890 májusi számából (az eredeti helyesírás megőrzésével)

Örmény családnevek.

Folyóiratunk munkatársa: Csiky Lukács örmény kath. Plébános Simferopolban, levelében

felsorolja híveinek családneveit. E nevek között olyanokat is találtunk, melyek azonosak a hazai örmények neveivel. Apáink több ideig laktak Krimben; ők kiköltöztek, de néhány család ott maradt. Innen ered a név-azonosság a beköltözött hazai és az ott maradt örmény családok közt. Érdekesnek találtuk az azonos neveket folyóiratunkban is közölni: Gádárine **Ávediszeán**, Hovhánnesz **Karáján** (káró török szó = fekete. E család Örményországban **Szévján** nevet visel; a régi Moldova-Oláhországban Szévján örmény nevet szó szerint **Nyegrutz**-ra fordította; a Nyegrutz család egyik ága a hazában nevét **Feketé**-re magyarosította). Hovszep **Dsermágián**. (Dsermág örmény szó = fehér. A Dsermágok hazánkban **Fehér**-ek.) Gárábéd **Málíján**. Krikor **Márkarián** (hazánkban: **Markovich**. Az örmény ián, ján, eán családnévképző = a szláv vich és magyar fi-vel.) Hovhánnesz **Nerszeszián**, Márdirosz Sáhincán. Chácshérész **Dsérácheán** (dsérách, dsirách örmény szó = gyertya. A Dsérách-ok hazánkban **Gyertyánffy**-ak). Meszrov **Számuelián**. Thákuhi (Regina) **Száhágián**. E család hazánkban Izsáki, Izai nevet visel. A Szánág szóból lett a Gajzágó és Izzekutz családnév is.*****

Wertán Zsolt

Otthonról haza

Barangolás Erdélyben 2002 - befejező rész

Nagyszeben kicsiny főtere. Sarokbástya. Összesen 5 bástya maradt meg. A vízakna-i vereség után Bem apó Püskinél győzött és ügyes huszárvágással Szebent is bevette. Petőfi 2 napot töltött itt.

A nagyszebeni csata híres körképét most a körképek helyreállításában nagy tapasztalatú, neves lengyel művészcsapat restaurálja Lengyelhonban. Itt született Borsos Miklós.

Marosszentimrét (Sántimbru) látjuk. Az ortodox templomok között van egy jobbformájú is, azt Hunyadi János újította meg. Mezid bej szpáhi lovassággal a marosszentimrei csatában Lépes György gyulafehérvári püspök hadát meglepte, és a püspököt 1442 március 18-án kivégezték. (Ez az a Lépes György, akinek kegyetlen harácsolása nagyrészt hozzájárult az 1437-es Budai Nagy Antal-féle felkelés kirobbanásához. Hunyadi János is a vesztes csata részese volt, ám négy nappal később, 22-én Gyulafehérvár közelében legyőzte Mezid béget - a szerk.) A hadizsákmányból Hunyadi a gyulafehérvári Székesegyház homlokzatát kijavíttatta és rendbe tette az említett marosszentimrei templomot.

Marosszentimrei letérő. **Vajasd** (Oiejdea), gáborcigányok. Talán ők voltak a honfoglaláskor Árpád hadseregének fegyverkovácsai. Mindnyájan adventisták.

A Maros völgyében visz minket északnak Béla bácsi. **Tövis** (Teius), Hunyadi János szintén Hunyadi János nevű öccse az említett tusakodásokban itt esett el. Emlékére emeltette 1449-ben Hunyadi a kolostortemplomot: ANNO DOMINI MCCCCXXXVIII JOHANNES DE HUNPAD REGNI HUNGARIAE GUBERNÁTOR. A templom a magyar alapítású pálos rend czésztóchovai kolostorától, a Jasna Górától egy Fekete Mária kegyképet kapott. A Hunyadi testvérek és a dicstelenül lefejezett Hunyadi László művészien faragott, de immár üres vörös márvány szarkofágja a gyulafehérvári székesegyházban látható.

Déván is erősíti a magyar tudatot egy meleg fényű fáklya; Bójte Csaba ferences atya, aki 360, korábban éhező magyar és román árvát nevel a marosparti kolostorban és magyarul tanítja őket. Amit lehet, mindent megszerez nekik.

Egy történet: 20 gyermekkel elment a polgármesterhez azzal, hogy kellene egy játszótér.

- Az nincs.

- Jó, akkor mi itt fogunk magánál játszani és holnap is ide jövünk!